

Paavalin Ensimmäinen kirje korinttilaisille 17

Varoitus epäjumalien palvelemisesta

1.Kor.10:14 - 32

Tervetuloa kuuntelemaan Alusta alkaen -ohjelmaa. Käsittelemme Paavalin Ensimmäistä korinttilaiskirjettä, tällä kerralla sen kymmenenne luvun jakeesta 14 alkaen.

Edellä olemme kuulleet, kuinka Paavali kehotti Korintin kristittyjä ”kilvoittelemaan” eli keskittymään päämäärätietoisesti taivaaseen pääsemiseen. Se merkitsi kaiken sellaisen hylkäämistä, mikä haittasi uskonelämää.

Erytisesti Paavalin mielessä oli se, että jotkut Korintin kristityistä katsoivat voitavansa ruokailla epäjumalien temppelissä. Heidän perusteensa oli se, että epäjumalia ei ole olemassa, joten niille uhrattua lihaa saattoi syödä ilman, että siitä oli haittaa hengelliselle elämällä.

Paavali oli toista mieltä. Epäjumalien temppelissä ruokaileminen oli asia, josta piti ”kilvoituksessa” luopua, koska siitä oli haittaa taivaallisen päämäärän kannalta.

Aattelepa ite!

Rakkaat ystävät, pysykää siis erossa epäjumalien palvelemisesta. Puhun teille kuin järkeville ihmisille ainakin. Harkitkaa mitä sanon.

Eikö malja, jonka me siunaamme, ole yhteys Kristuksen vereen? Ja eikö leipä, jonka me murramme, ole yhteys Kristuksen ruumiiseen? Leipä on yksi, ja niin mekin olemme yksi ruumis, vaikka meitä on monta, sillä tulemme kaikki osallisiksi tuosta yhdestä leivästä. Ajatelkaa Israelin kansaa! Eivätkö papit, jotka syövät uhrilihaa, joudu läheiseen yhteyteen alttarin kanssa? Mitä tällä tarkoitan? En sitä, että epäjumalille uhrattu liha sinänsä olisi jotakin tai että epäjumalat olisivat jotakin todellista. Tarkoitan sitä, että epäjumalien palvelijat uhraavat pahoille hengille eivätkä Jumalalle, enkä halua teidän joutuvan yhteyteen pahojen henkien kanssa. Te ette voi juoda sekä Herran maljasta että pahojen henkien maljasta, ette voi olla osallisina sekä Herran pöytään että pahojen henkien pöytään. Emme kai halua herättää Herran kiivautta? Olemmeko muka häntä vahvempia? (1. Kor. 10:14-22).

Paavali aloittaa tämän jakson ns. *captivatio benevolentiae* -tyyppisellä retorisella keinolla. Hän kehuu korinttilaisia saadakseen heidät ottamaan vastaan sanomansa: ”Te pidätte itseänne järkevinä ja kypsinä kristittyinä, ja niin te olettekin. Käyttäkää siis järkeänne.” Vähän niin kuin Jope Ruonansuu, joka laulaa, että ”Aattelepa ite”. ”Harkitkaa mitä sanon. Te kykenette kyllä itsekin tajuamaan, että näin se on.” Kristityn piti pysyä erossa epäjumalien palvelemisesta, suorastaan paeta sellaista. Korintin kristityt olivat harhautuneet pois itsestään selvästä asiasta, korostaessaan väärällä tavalla kristityn vapauttaan.

Ehtoollinen on osallisuus Kristuksesta

Mutta mitkä ovat tarkemmat perustelut sille, että epäjumalien temppelissä ei saanut syödä? Paavali ottaa ne ehtoollisen sakramentista. Sitä tarkoittaa ”malja, jonka me siunaamme” ja ”leipä, jonka me murramme”.

Niiden taustalla oli juutalaisen sapattiaterian viinimalja, joka siunattiin erityisellä tavalla. Siitä juomalla aterialle osallistujan katsottiin tulevan osalliseksi Jumalan siunauksesta. Vastaavalla tavalla juutalaisella pääsiäisaterialla perheen pää otti leivän, mursi sen paloiksi, joista jokainen sai osansa. Näin heidän katsottiin tulevan osallisiksi Egyptin orjuudesta vapautumisen ihmeellisistä tapahtumista ja niissä olevasta siunauksesta.

Jeesus otti ehtoollisella nuo juutalaisen sapattiaterian ja pääsiäisaterian symboliset tavat käyttöönsä ja sai niiden avulla aikaan jotain enemmän kuin symboleja. Tästä Paavali puhuu: ”Eikö malja, jonka me siunaamme, ole yhteys Kristuksen vereen.” Ehtoollisen viinin juominen on yhteyden saamista siihen, että Jeesus on vuodattanut verensä ihmiskunnan puolesta, syntien anteeksiantamiseksi. Ihan niin kuin Jeesus sanoi: ”Ottakaa ja juokaa tästä, te kaikki. Tämä malja on uusi liitto minun veressäni, joka vuodatetaan teidän puolestanne syntien anteeksiantamiseksi.” On kyse enemmästä kuin symbolista, on kyse ”osallisuudesta” (koinoonia) Kristuksen kuolemaan ja sovitusvereen, jotka antavat meille syntimme anteeksi ja tekevät meistä Kristuksen omia.

Vastaavalla tavalla ehtoollisella murrettu ja jaettu leipä oli yhteys, *koinoonia*, Kristuksen ruumiiseen, joka uhrattiin kärsimykseen ja kuolemaan meidän puolestamme. Ehtoollisessa ei ole kyse vain symbolista tai vertauskuvasta. Ehtoollisen nauttiminen tarkoittaa, että me kuolemme Kristuksen kanssa. Me tulemme hänen, kuolleista Ylösnouseen omiksi ja saamme leivän kautta omaksemme hänet. Me saamme hänessä uuden elämän, aivan kuin hänkin sai, Jumalan voimasta, uuden elämän ylösnousemuksessaan. Samalla me tulemme yhteyteen toisten kristittyjen kanssa.

Tämä kaikki on paljon enemmän kuin vertauskuvaa.

Mitä on *koinoonia*?

Sanaa *koinoonia* eli yhteys käytettiin hellenistisessä maailmassa eri uskontojen kulttien yhteydessä, hieman samalla tavalla kuin mitä Paavali tässä yhteydessä puhuu ehtoollisesta. Kun uhrattiin jumalille, näin ajateltiin, tultiin *koinooniaan* eli osallisuuteen uhrista, tultiin yhteyteen (*metokhoi*) uhrin ja niiden jumalien kanssa, jolle uhri oli uhrattu.

Ihan vastaavalla tavalla ajateltiin Vanhan testamentinkin aikoina. Papit, jotka lihaa, joka uhrattiin Herran temppelin alttarilla, tulivat ”läheiseen yhteyteen” (*koinoonoi*) alttarin kanssa.

Tämän kaiken tarkoituksena on Paavalilla sanoa, että jotain vastaavaa ”koinooniaa” tapahtuu myös epäjumalien tempeleissä syödyn uhrilihan kanssa. Sitä syövät tulevat osallisiksi siitä hengellisestä todellisuudesta, joka on epäjumalien palvelemisen taustalla.

Tässä yhteydessä Paavali kuitenkin tekee myönnytyksen Korintin seurakunnan ”tiedostavien” ja kristityn vapauteen vetoavien jäsenten kanssa: Epäjumalia ei tosiaankaan ole olemassa eikä niille uhrattu liha ole muuttunut saastaiseksi tai syömäkelvottomaksi. Tässä mielessä niille uhrattu liha on vaaratonta. ”En [tarkoita] sitä, että epäjumalille uhrattu liha sinänsä olisi jotakin tai että epäjumalat olisivat jotakin todellista.”

Mutta asia ei ole Paavalin mukaan noin yksinkertainen. Vaikka epäjumalia ei ole olemassa, niiden palvelemisen taustalla on vaarallinen hengellinen todellisuus, demoneja eli pahoja henkiä: ”Tarkoitan sitä, että epäjumalien palvelijat uhraavat pahoille hengille eivätkä Jumalalle, enkä halua teidän joutuvan yhteyteen pahojen henkien kanssa.”

Siksi epäjumalien tempeleissä syöminen oli rankasti vastoin kristityn hengellistä elämää ja sen hyvinvointia. Se merkitsi demonien kulttiin osallistumista, yhteyteen tulemista niitten kanssa. Sellainen ei käynyt. Kristityn elämä on tulemista osalliseksi Kristuksesta, hänen kuolemastaan ja ylösnousemisestaan ehtoollisen leivän ja viinin syömisen ja juomisen kautta.

Jos kristitty yrittää olla osalliset molemmista, sekä kristuksesta että demoneista, hän joutuu tuhoon. Meidän Jumalamme on, niin kuin jo Vanhassa testamentissa monessa paikoissa kerrotaan, ”kiiivas Jumala”. Sen voi kääntää myös ”mustasukkainen”. Hän ei siedä sitä, että hänen omansa palvovat hänen ohellaan muita jumalia tai osallistuvat niitten kultteihin.

Mitä tämän suhteen on sanottava siitä, että nykyään jotkut kristitytkin käyvät ottamassa ”äiti Ammaksi” -nimitetyltä intialaiselta naiselta ”sakramentaalisen” halauksen? En ole varma. Paavali ainakin pitäisi sitä demonien kulttiin osallistumisena, koinooniana demoneihin, jotka ovat hindujumalana palvotun äiti Amman takana. Tuo nainen ei tietenkään oikeasti ole mikään jumaluus. Mutta se ei ainakaan Paavalin mukaan tarkoita sitä, että kristitty voisi osallistua hänen kulttiinsa.

Tehkää sitä, mikä on hyödyllistä seurakunnalle yhteisönä

”Kaikki on luvallista” – mutta kaikki ei ole hyödyksi. ”Kaikki on luvallista” – mutta kaikki ei ole rakentavaa. Kenenkään ei pidä etsiä omaa etuaan vaan toisen parasta. Syökää kaikkea, mitä lihakaupoissa on tarjolla, tekemättä kysymyksiä omantunnonsyistä. ”Herran on maa ja kaikki mitä siinä on.” Jos joku, joka ei usko, kutsuu teidät luokseen ja te otatte kutsun vastaan, älkää omantunnonsyistä kyselkö, vaan syökää kaikkea mitä teille tarjotaan. Mutta jos joku sanoo teille: ”Tämä on uhrilihaa”, jättäkää se syömättä hänen vuokseen, omantunnon takia. En tarkoita teidän omaatuntoanne vaan tuon toisen. Miksi antaisin toisen ihmisen omantunnon määrätä omaa vapauttani? Jos minä kiitän Jumalaa ruoastani, miksi minua moitittaisiin siitä, mistä itse kiitän?

Syöttepä siis tai juotte tai teettepä mitä tahansa, tehkää kaikki Jumalan kunniaksi. Älkää loukatko sen enempää juutalaisia kuin kreikkalaisiakaan älkääkä liioin Jumalan seurakuntaa. Minäkin yritän aina tulla toimeen kaikkien kanssa; en etsi omaa etuani vaan muiden ihmisten parasta, jotta he pelastuisivat (1. Kor 10:23-33).

”Kaikki on luvallista’ – mutta kaikki ei ole hyödyksi. ’Kaikki on luvallista’ – mutta kaikki ei ole rakentavaa.” Paavali siteeraa siis aluksi Korintin joiden kristittyjen käyttämiä sloganeita. Ne ovat hänen mielestään osittain oikeassa, mutta eivät kokonaan. Kristityn elämä ei nimittäin ole vain sen miettimistä, että mikä on kiellettyä ja mikä sallittua. Tärkeämpää on toimia rakkauden mukaan, toimia niin, että siitä on hyötyä muille ja yhteisölle, seurakunnalle. ”Kenenkään ei pidä etsiä omaa etuaan vaan toisen parasta.”

Kaksi käytännön tilannetta, tori ja kutsut

Kerrottuaan tämän pääperiaatteen Paavali alkaa käsitellä käytännön tilanteita, joissa Korintin kristityt saattoivat törmätä epäjumalille uhrattuun lihaan. Yhtä sellaista hän on jo käsitellyt, nimittäin epäjumalien tempeleissä ruokailemista. Sellaista ei saanut tehdä, sillä se oli osallistumista demonien kulttiin.

Mutta sitten oli kaksi muutakin tilannetta. Ensinnä toreilla myytävä liha, joka usein oli uhrattu epäjumalille. Monesti erilaisten juhlallisuuksien ja urheilukisojen aikana toreilla oli myytävänä uhreista yli jäänyttä lihaa niin halpaan hintaan, että köyhätkin, jollaisia useimmat kristityt olivat, saattoivat sitä ostaa.

Paavalin mukaan sitä sai ostaa ja syödä. Ei pitänyt sortua ylenmääräiseen omantunnontarkkuuteen. Ei torilla myytävässä lihassa ollut kyse epäjumalien tai demonien palvelemisesta. Psalmissakin sanotaan, että ”Herran on maa ja kaikki mitä siinä on.”

Sitten Paavali nostaa esiin sen, että jos on kutsuilla, joissa ehkä tarjotaan uhrilihaa. Tällaisia tilanteita saattoi tulla vastaan, sillä Korintin kristityt eivät olleet sosiaalisesti eristyneitä omaksi ryhmäkseen. Heillä oli ei-kristittyjä, pakanallisia tuttavuuksia, ystäviä ja sukulaisia. Heidän luonaan vieraillessa ei voinut olla varma, etteikö tarjolla oleva ruoka olisi uhrilihaa.

Mutta siinäkin tapauksessa ei pitänyt ryhtyä ”skrupuloosiksi” eli liian tarkaksi omantunnon suhteen. Vaan voi pistellä suuhunsa mitä tarjotaan.

Oli kuitenkin poikkeus. Joku kutsuilla oleva – tarkemmin ei määritellä kuka – saattoi sanoa: ”Tämä on muuten epäjumalille uhrattua”. Silloin kristityn piti jättää se syömättä. Miksi? Siksi, ettei tuon kysyjän omatunto olisi saanut kolhua. Hänellehän kyse oli epäjumalan kulttiin liittyvästä asiasta. Jos hän näkisi kristityn syömässä sellaista, hän rohkaistuisi ajattelemaan, ettei epäjumalien palvelemisessa ole mitään pahaa. Silloin hän ei voisi kääntyä

Kristuksen puoleen, koska ajattelisi, että ei asialla ole väliä. Kristittykin hyväksyy Askelepius-jumalan, jolla ruoka on uhrattu, miksi hänen pitäisi se hylätä. Tai jotain vastaavaa.

Lopuksi Paavali esittää asiaa koskevan yhteenvedon: ”Älkää loukatko sen enempää juutalaisia kuin kreikkalaisiakaan älkääkä liioin Jumalan seurakuntaa.” Ei pitänyt etsiä vain sitä, mihin oma kristillinen vapaus oikeutti. Piti etsiä muidenkin hyvää. Tästä Paavali esitti itsensä esimerkiksi.